

דַּרְשֵׁתִי קַרְבַּתְךָ

על פי שיעורו של הרב איתן כהן שליט"א • השיעור נמסר בבית הכנסת פרי מגדים, צפת ת"ו • במוצ"ש פרשת שמות, תשפ"ו

מה עשה משה רבינו כשהוא "סר לראות"

"לא, הוא לא אוכל מסטיקים, אבל הוא שותה קפה, נס קפה, בהשגחת הרבנות נצרת עלית".

"איך יכול להיות?". אומר: "מה פירוש 'איך יכול להיות'? עד אחד נאמן באיסורין נראה לכם פתגם?". "זה לא פתגם! זה הלכה בשולחן ערוך!" (יר"ד סימן קכז סעיף ג) אוהו! מאותו זמן קנינו מסטיק של בזוקה...

הגדלות של הרב אליהו שרס זצ"ל

טוב, אז הייתי שיעור ב'. והרב עובדיה אמר לנו כל הזמן: "תקפידו מאוד ללמוד את השיעורים אצל הרב אליהו שרס, מגדולי הפשטנים בירושלים".

אז ידענו – אם הרב עובדיה אמר, היינו מאוד זהירים בכבודו.

יום אחד ניגשתי אליו ואמרתי לו: "הרב, את התוספות הזה לא הבנתי אותו".

עכשיו, ידעתי – בשיעור א', אם הייתי אומר לרב "את התוספות הזה לא הבנתי אותו", הוא היה שואג עליי, היה מבזה אותי בפני כל הישיבה. "מה לא הבנת? בטלון!" איזה צעקות היו צועקים עלינו!

עכשיו, אתה עומד מול הרב. היינו 120 בחורים. אתה יודע איזה פחד זה? אתה עומד ו... אז באותו הפעם קיבלתי אומץ ללכת להתבזות.

ואז הרב אומר לי: "אני אסביר לך עד שתבין!"

אמרתי: לא יכול להיות! אין כזה רבנים בעולם! איך יכול להיות?

הוא הסביר לי. אומר לי: "הבנת?". אמרתי לו: "לא, לא הבנתי" [כי אני חייכתי לצעקות!]. ואז הוא אומר לי: "אה, טוב, אני אסביר לך עוד פעם".

הסביר לי עוד פעם – "הבנת?". אמרתי לו: "הרב, קצת הבנתי יותר".

"טוב, אני אסביר לך עוד פעם". הסביר לי פעם שלישית. הוא אומר לי: "הבנת?". אמרתי לו: "כן, הבנתי!". אומר לי: "יופי, אני שמח!"

אני עד היום זוכר את הרגעים האלו. עשיתי סיבוב מהרב, אמרתי: "אם יש כאלו רבנים טובים – אני רוצה ללמוד!". והתחלתי ללמוד.

אני שיעור א' לא פתחתי ספר, לא למדתי – מהפחד שהיה, לא למדתי. מהפחד, מהמורא.

הרב של בקיאות – לא ראיתי אותו פעם אחת מחייך. פעם אחת לא ראיתי אותו מחייך. היה מאוד קשוח, מאוד מאוד. היה מפחיד מאוד.

אז זה שלושה צעדים, לפעמים רב אחד עושה איזה פעולה קטנה, והוא לא יודע את ההשלכות.

שלושה צעדים פסע, עיקם צווארו – מה אתה יכול לעשות?

סיפור מהרב אייל עמרמי – הביזיון שהציל

סיפר הרב אייל עמרמי את מה שסיפר לו אחד השומעים בשיעור:

"מסרתי שיעור במעלה אדומים. אחרי השיעור ניגש אליי איזה אחד, אומר לי: 'אתה יודע, אני קבלן חפירות. אני אדם מאוד נאמן, גם מאוד אוהב לתרום, וה' פתח לי את השערים. כל מקום אני מוזמן לעבודות. ברוך ה'."

יום אחד אחי מתקשר אליי, אומר לי: אני רוצה לפתוח עסק של רשת חנויות ארציות, כל הארץ. אם אתה יכול לעזור לי, תיתן לי הלוואה.

נתתי לו הלוואה, ועוד הלוואה, ועוד הלוואה. סוף שנה התברר שהלוואתי לו שבעה מיליון שקל!

ואל תשאל מה שקרה – ככה בורא עולם גזר. וכל רשת חנויות פשטה את הרגל, והכל הלך לאיבוד.

יום אחד אני מקבל טלפון ממע"מ, שואלים אותי: 'תגידי לי, מאיפה כל העברות? אתה עושה העברות בנקאיות? איפה זה הולך?'

פחדו שאני מלבין הון. הבאתי את כל הסימוכין, את כל הניירת. באתי למע"מ [בכנפי נשרים בגבעת שאול]. הרציתי להם את כל הניירת, שהכל מסודר – זה הלוואות לאחי.

'אה, אחיך? אוהו, יותר מסוכן! בטח זה קנוניה, אתה ואחיך? מה הטלפון של אחיך?'

מתקשרים. התקשרו לאחי ושאלו אותו כל מיני דברים. אחי סיפר שבאמת הוא לקח הלוואות והעסק לא הצליח.

אה, העסק לא הצליח. ופה שם... אה, אחי מאוד נפגע מזה שכאילו אני עירבתי את מע"מ, ומע"מ עכשיו יודעים שהוא לא הצליח והוא פשט הרגל.

אחי הגיע לכנפי נשרים. אני יורד ממע"מ לחנייה. אני רואה אחי... הוא איך שראה אותי, נתן עליי צעקות, ביזה אותי בפני הרבה אנשים שהיו שם, הוא צעק: 'אתה בכלל את, אתה! וקילל אותי.

ואני מנסה להסביר לו שיבין רק התקשרו אלי לבדוק... אה, לא, לא עוזר. הוא רק מקלל אותי.

התחלנו ברוך השם חומש חדש – חומש שמות.

"ויאמר משה אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה, מדוע לא יבער הסנה. וירא ה' כי סר לראות..."

כותב המדרש תנחומא (שמות טו): מה ה' ראה שמשה סר לראות? רבי יוחנן אמר: שלוש פסיעות פסע. ריש לקיש אמר: עיקם צווארו. אמר לו הקדוש ברוך הוא: "נצטערת? חייך שאני נגלה עליך".

איזה נורא! לפי רבי יוחנן – פסע שלוש פסיעות, כמו ב'עושה שלום'. לפי ריש לקיש – אפילו לא זז מהמקום – עיקם צווארו. אמר לו הקדוש ברוך הוא: "נצטערת?"

נצטערת? מישהו שהגיע פה לבית הכנסת, הוא מרגיש שהוא הצטער: כל אחד עושה פה מאה, מאתיים, חמש מאות צעדים. אני לא מבין, מישהו פעם מרגיש "אה, איזה צער לבוא לבית כנסת"? איך אפשר להגיד "נצטערת"? עיקם צווארו.

פלא פלאים! כותב המכתב מאליהו (חלק ד' עמוד 276): ואם משה רבינו לא היה הולך שלושה צעדים – הוא לא היה משה רבינו! ה' לא היה נגלה עליו.

יוצא שבין להיות משה רבינו או לא להיות משה רבינו – זה שלושה צעדים בחיים! לפעמים בחיים שלנו יש שלושה צעדים. בחיים לפעמים יש רק עיקם צווארו. זה מה שיש.

סיפור אישי – חינוך ומילה טובה – הכוח שבגישה

כשאני הייתי בישיבה קטנה שיעור א', ישבתי באותו ספסל עם הרב יפתח סופר. אני לא הכרתי אותו, אני באתי מטבריה. שני ספסלים אחרי ישב הרב אייל עמרמי. ספסל אחד ליד ישב הרב רונן יצחק.

הבאתי לכם סיפור מהרב אייל עמרמי. אני כל פעם חוזר על זה, אני בעצמי מאוד מתרגש מזה. מה אפשר לעשות בשלושה צעדים? מה זה עיקם צווארו?

אני בישיבה קטנה, היינו שיעור א' – ארבעים בחורים. מתוכם נשארנו עשרים עם כיפה על הראש. עשרים הלכו, הלכו.

השיעורים היו מאוד קשים, הרבנים היו מדברים בשפה הכי קצרה – הכי אכזרים שיכולים להיות. אני קורא לזה אכזרי כי באמת זה אכזרי. זה "אח זר" – בלשון "אח שהוא זר לך", והבחורים לא החזיקו מעמד. הרבה 'הלכו', ממש הרבה הרבה נעלמו. כולנו, גם אלו שנשארו – נשארו על הגדר. ככה אתה יודע, אה, ה' ירחם עלינו.

כשהגעתי לשיעור ב', היה שם הרב אליהו שרס זכרונו לברכה (נפטר שב"ק ויגש, י"א טבת תשפ"א).

הרב עובדיה אמר לנו ללמוד אצלו טוב. היינו הולכים לרב עובדיה כל יום שישי. הלשכה של הרב עובדיה הייתה בקטמון, והישיבה הייתה בקטמון. היינו הולכים לרב עובדיה כל יום שישי, לשאול שאלות.

והיינו הולכים גם לבית זקנים, היה שם תלמיד החפץ חיים, היינו הולכים לבקר אותו.

זקן אחד מתוך הזקנים שם אמר שהוא מוכר מסטיק בזוקה. כמה זה עולה? – עשרים בשקל. אתה יודע מה זה עשרים בשקל? איפה אתה קונה עשרים בשקל?

אבל מסטיק בזוקה זה בהכשר הרבנות נצרת עלית. עכשיו, לא אוכלים רבנות, אבל כשעשרים בשקל – מתחילה להיות שאלה.

אנחנו מעולם לא אכלנו מסטיק בזוקה, כי תמיד אמרו לנו כשהיינו קטנים: "למה מסטיק בזוקה הוא אדום? כי שמו שם דם של חזיר". אז לא אכלנו.

השאלה לרב עובדיה

קיצור, הלכנו לרב עובדיה. שאלנו את הרב עובדיה: "האם מותר לאכול מסטיק בזוקה בהכשר הרבנות נצרת עלית?" גם לא מהדרין. לא יודע בזמנים ההם אם היה מהדרין בכלל. אני לא יודע אם היה מושג כזה.

הרב עובדיה אמר: "מותר לאכול".

חשבנו שהרב עובדיה לא הבין את השאלה. "מה זה מותר לאכול? איך מותר לאכול?"

שבוע הבא באנו שוב, כתבנו לו: "האם מותר לאכול מסטיק בזוקה בהכשר הרבנות נצרת עלית?"

אמר: "אמרתי לכם שבוע שעבר – מותר לאכול!"

טוב, לא הבנו. הלכנו לרב יצחק יוסף, הוא היה שם באותו מקום. אמרנו לו: "הרב, איך אבא כותב שמותר לאכול רבנות נצרת עלית?"

אמר: "מה, לא מבינים? הרב עובדיה בעצמו אוכל את הכשרות הזו"

כי אתה לא יודע שהיהודי הזה – הרחוק הזה, הרחוק, שהוא אוכל מצה, כמה הוא יכול להשפיע בבריאה!

אם היית יודע – אומר לך אלוקים – אתה, רואה רק שהוא אוכל מצות. אני רואה את השפע שהוא משפיע בבריאה! את זה אני רואה!

ולכן אני מחייב אותו לאכול מצה. זה חובה! כי אתה לא יודע איזה חיסרון יהיה אם הוא לא יאכל מצה.

זה השלוש פסיעות שמשנה רבינו פסע.

כל אחד מאיתנו יש לו את הפסיעות שלו, את הצעדים שלו, את החיזוק שלו. לפעמים חיזוק כזה קטן, ואתה לא יודע איזה השלכות נוראות יש מחיזוק אחד קטן.

החלטה אחת של אמונה

סיפר הרב יגן: "מסרתי איזה שיעור באיזה מקום. אנשים מאוד מאוד התחזקו.

בעל הבית אומר לי: 'הרב, אני יודע – אתם הדתיים אוהבים להניח תפילין כל היום, איפה שאני הולך – בוא תניח תפילין! אני מניח תפילין כל היום. אני אומר לך, גם ציצית אני עושה. הכל מה שתגיד – הכל אני עושה!'

אבל כבוד הרב, אתה חייב לעשות לי הנחות. אני שבת לא יכול לשמור. שבת לא תגיד לי הכל – אני דוס לכל דבר חוץ משבת'.

שאלתי אותו: 'למה?'. אומר: 'תשמע הרב, אני עובד מהנדס בחברת חשמל. צריך לעבוד כל השבוע גם בשבת. אני 22 שנה עובד בחברת חשמל, ואני לא יכול עכשיו להפסיק פתאום לעבוד, יפטר אותי מהעבודה! אתה יודע מה זה 22 שנה של פיצויים? לא שייך! וגם פרנסה בשפע. מה אני צריך להפסיק כזה עבודה?'

אומר לו הרב יגן: 'תגיד לי, הרי אם אלוקים רוצה לקחת אנשים, אתה יודע – הוא יכול לעשות לך בטעות, תלחץ על איזה כפתור של חשמל ואתה מתחשמל ואתה הולך. לא חסר לאלוקים דרכים לקחת אותך. אם הוא שומר עליך – סימן שאלוקים רוצה אותך פה, שמור שבת!'

'טוב, קיבלתי את זה. יצאתי החוצה. אשתי אומרת לי: תשמע, אתה צריך עכשיו להחליט. אנחנו מחליטים עכשיו! הרי ישבנו פה, תגיד לי – מי מפרנס אותך? אלוקים או חברת חשמל?'

אומר: 'אלוקים מפרנס אותי'. 'כן, אלוקים, אבל אתה לא רוצה לעזוב את העבודה'. 'אתה צריך להחליט עכשיו! יש פה החלטה אמיצה!'. בסוף אשתי לחצה אותי לקיר. אמרתי לה: 'כן, אלוקים מפרנס'. 'אלוקים מפרנס? עזוב! תעזוב את העבודה!'

באמת למחרת באתי לעבודה. אמרתי לבן אדם: 'אתה יודע, אני מגיע לעבודה כל השבוע. שבת אני לא בא לעבוד'. 'למה?'. סיפרתי לו. אמרתי לו: 'אני כבר בשבת לא עובד'. אומר לו: 'מה זה לא עובד? אתה לא עובד – אתה מפוטר!'. אומר לו: 'מפוטר – מפוטר!'

באמת יום שיש קורא לי הבן אדם: 'תגיד לי, אתה עובד בשבת?'. אמרתי לו: 'לא'. 'קח מכתב פיטורין – לך!'. באמת פיטר אותי הבן אדם, ואני זהו, יצאתי.

כל השבת אני מצד אחד בוכה, מצד אחד שמת. בוכה שפיתרו אותי, שמח שעמדתי בניסיון. לא יודע איך לאכול את זה עכשיו.

יום ראשון אני הולך לאיזה מקום, פוגש אותי איזה חבר רוסי. לא ראיתי אותו שנים.

'איפה אתה עובד?'. 'אני עובד באיזה חברת מתכות'. שואל אותי: 'מה אתה עובד?'. אמרתי לו: 'אני מהנדס חשמל'.

'מה אתה אומר! הבן אדם כל הזמן, הבוס שלי, כל פעם מבקש: אם תשמעו, איזה מהנדס חשמל, תקראו לו! מיד הוא טלפן לבוס. אומר לו הבן אדם: 'תבוא עכשיו!'

בא. עשה לי ראיון, ראה שאני מהנדס חשמל, בן אדם עם ניסיון רב שנים. כמשכורת התחלה – יותר מאשר המשכורת שקיבלתי כבר 22 שנה מחברת חשמל! ואחר כך המשכורת עוד עלתה וכולי וכולי.

אבל היה לי את השלוש פסיעות שלי! ששם קניתי את כל החיים שלי – גם שומר שבת וגם הפרנסה יותר בשפע!'

כל אחד מאיתנו יש לו את השלוש פסיעות. יש לו את העיקם צווארו שלו. כל אחד מאיתנו יש לו את הזמנים שהוא מרגיש איך בורא עולם מנענע אותו. תדע – זה רק שלוש פסיעות. זה לא הרבה. זה לפעמים החלטה אחת אמיצה, אתה לא יודע מה אתה יכול לעשות – שינוי בכל החיים שלך!

וה' יעזרנו על דבר כבוד שמו. אמן ואמן.

ה' ריחם, היה לי מה להגיד לו, וה' ריחם עליי – שתקתי והלכתי.

אולי עברו שלוש שעות, אני מקבל טלפון מבית חולים שיבא (תל השומר). אומרים לי שהילדה נמצאת במצב קריטי – תבוא מהר!

מה התברר? הבת שלי לומדת ברמות, בסמינר 'בנות אלישבע'.

הבנות יצאו לבית, היה שם איזה מוניטין שקיבלה קריאה בטלפון ורצתה להספיק. נסעה בשיא המהירות, לא ראתה את הבת שלי ונכנסה בה! העיפה אותה! מהמהירות שהיא העיפה אותה, היה שם אוטובוס – היא עפה מעל האוטובוס ונפלה! היה ממש אכזרי. הבנות נפלו על הרצפה, בכו, צרחו. היה ממש צער גדול. חשבו שהיא מתה.

מהחשש לחיים שלה, הטיסו אותה לתל השומר. אני מקבל טלפון – תבוא מהר! אני מגיע לתל השומר. איך שאני מגיע, אני מציג את עצמי שאני האבא של הילדה הזאת.

ראש המחלקה יוצא, אומר לי: 'תשמע, אני פה בבית חולים פה הרבה שנים. ראיתי הרבה ניסים, הרבה ניסים ראיתי. אני אומר לך – כזה עוד לא ראיתי!'

אין אף שבר בגוף של הבת שלך! אין כלום! אין שום דבר! כל האיברים הפנימיים – הכל מושלם! פשוט היא כואבת מאוד מהמכות שהיא קיבלה. חוץ מזה הכל בסדר. כמה טיפולים, כמה כדורי הרגעה – הכל יעבור, הכל יעבור.'

נזכרתי – לפני שלוש שעות אחי צעק עליי. הייתה עליי גזירה! בורא עולם שלח את מלאך הגואל – שהוא אחי – שיבזה אותי, כדי שהבת שלי תינצל ממוות בטוח!'

כל אחד מאיתנו בחיים שלו יש לו את השלוש פסיעות. יש לו את הניסיון שלו, את הדברים שלו.

אבל תזכור – זה רק שלוש פסיעות! זה לא הרבה! זה רק עיקם צווארו. זה לא הרבה.

לפעמים צעד אחד שאתה עושה, אתה לא יודע כמה אתה יכול להשפיע עליך ועל אחרים, על המשפחה שלך. מצעד אחד שכן אדם עושה!

כוח של מצווה אחת והשפעתה על כל הבריאה

יש גמרא במסכת כתובות (דף מ"ט עמוד ב'). את הגמרא הזאת אתם מכירים אותה, אבל אני רוצה לספר לכם את הגמרא הזאת.

הגמרא במסכת כתובות אומרת: 'כופים אדם לקיים מצוות עשה עד שתצא נפשו'. מכירים את זה? הגמרא במסכת כתובות, דף מ"ט.

בואו נחיה את הסיפור הזה עכשיו:

מגיע איזה יהודי לביל הסדר. אומר: "לא רוצה לאכול מצות, לא בא לי!". "אדוני, אתה חייב לאכול מצות עכשיו! זה חובה דאורייתא!". "לא רוצה, לא רוצה". אומרים לו: "מה זה לא רוצה?".

באים שני עדים, הולכים לאיזה דיין: "תשמע, יש פה איזה בן אדם שלא רוצה לאכול מצות".

מה עושים עכשיו? הדיין נמצא עם כל המשפחה שלו באמצע ליל הסדר. מה צריך לעשות עכשיו? להגיד למשפחה "טוב, אני חייב לצאת! מה לעשות? זה התפקיד! הולך לעוד דיין – וגם הוא באמצע ליל הסדר. ועוד איזה אחד – באמצע הלילה. באים אליו לסרבן ואומרים לו: "אדוני, תאכל מצות!". אומר: "לא בא לי לאכול, לא רוצה לאכול, לא בא לי!". אומרים לו: "אדוני, מה זה לא בא לך? אתה חייב לאכול מצות!". אומר: "אני לא אוכל, מה אתה רוצה? לא אוכל! אומר לך – לא אוכל!".

טוב, בא אחד הדיינים נותן לו סטירה! – "תאכל!". אומר: "לא, אני אומר לך לא אוכל!".

טוב, לא אוכל! מה עושים? קוראים לצ'ארלי! קוראים לצ'ארלי! מי שרואה אותו – [כמו שאומר הרב יפתח סופר] – עושה תשובה!

טוב, הוא מגיע אליו. אומר לו: "אדוני, מדבר איתך – תאכל מצות!". "לא רוצה! אני אומר לך, לא!". מוציא את ה'נבוט', מתחיל להכות אותו. עד מתי? עד רגע לפני שהוא מת! נותן לו מפה נותן לי משם – "תאכל!". "לא רוצה לאכול!".

מכה אותו... בסוף בסוף, הבן אדם – אתה יודע – כבר גמור! "יאללה, יאללה, אתם הדתיים! יאללה, תביאו את המצות!". לוקח את המצות, אוכל ככה – יאללה! רק גמר לאכול, "שלום".

אני שואל אתכם: תגידו לי, למה בורא עולם פסק את זה להלכה? אני לא מבין! אכפת לבורא עולם מכה בן אדם? הוא רשע, נכון? זה לא בן אדם צדיק.

תגיד, אכפת לבורא עולם שכזה בן אדם יאכל מצה או לא יאכל מצה? מאי נפקא מינה?

עכשיו יגידו לך: "תשמע, יש אחד פה שלא אוכל מצה – שלא יאכל! הוא לא עושה לי טובה, שלא יאכל! את מי זה מעניין בכלל?!"

לא מבין. למה בורא עולם מכריח אותו לאכול מצות? אתה יודע למה?